

מה חדש במד"ח ?

גיליון 3 ב' אדר תשע"ג 12.2.2013

משנכנס אדר
מרבים בשמחה

דבר המפמ"רית

"לא מתוך כפייה ילמד הנער, אלא מתוך משחק" (אפלטון).

שליטה ברגשות, שיתוף פעולה והתחשבות באחר.

יישומה של אסטרטגיית משחקי הלמידה דורשת הפעלת שיקולי דעת המתייחסים לנושאים הבאים:

א. שיקולים הקשורים במטרות המשחק – כגון: יצירת הנעה ללמידה, סיכום נושא לימודי, תחליף להערכת לומדים וכן מטרות בהיבט החברתי, קוגניטיבי ומוטורי.

ב. שיקולים הקשורים בנושא הנבחר.

ג. שיקולים הקשורים בסוג המשחק – ביניהם שיקולים המתייחסים לאוכלוסיית המשחק, למשימה המשחקית וסוג המשחק (דב גולדברג, עורך, 2003).

סוגיה נוספת המתייחסת לשימוש במשחקי למידה בתהליכי ההוראה-למידה עוסקת באופי פעילותו של הלומד בתהליך.

ניתן להבחין בשתי חלופות להפעלת משחקי למידה בכיתה:

1) הלומד נוטל חלק במשחק המופעל על ידי המורה/יוצר המשחק.

2) הלומד הוא יוצר המשחק. השימוש בחלופה זו הוא לרוב לצורך סיכום יחידת לימוד או נושא לימודי.

מורים יקרים,

את גיליון 3 של 'מה חדש במדעי החברה' בחרנו למקד בשני צירים מרכזיים:

האחד, הציר הדידקטי – העוסק בשילוב משחקים בהוראת מדעי החברה והשני, "מספרים מהשטח" – זוהי פינה חדשה שבה נרצה ללמוד ולשתף ברעיונות, יוזמות והצלחות משלכם.

וכמה מילים על שילוב המשחק בהוראה...

רבות דובר על המשחק ותרומתו בעיקר בהיבט של הנאה ושעשוע. בכל הגילאים ובכל הארצות נהנים בני האדם לשחק. הנאה זו מוצאת את ביטוייה בין אם בנטילת חלק במשחק ובין אם ביצירת סיטואציות משחקיות. מרבית המשחקים מתרחשים במסגרת של קבוצה ולעיתים בין קבוצות. (שרן ושרן, תשל"ז).

יחד עם זאת, המשחק אינו אמצעי להנאה, בלבד למידה באמצעות משחקי למידה מאפשרת ארגון סביבה לימודית התורמת בין היתר ליצירת מוטיבציה פנימית, מעורבות פעילה של הלומד, אחריות אישית ורכישת מיומנויות בתחום התקשורת הבינאישית,

שלבי העבודה

א. בקבוצה: החליטו על מודל של משחק לימודי שאתם מעדיפים.

ב. עבודה אישית: כל לומד יכין מאגר של 25 שאלות ותשובות להן. השאלות תהיינה ברמת הידע וברמת היישום.

ג. בקבוצה:

◀ בחרו מתוך מאגר כל השאלות את 25 הטובות ביותר, אותם תרצו לשלב במשחק.

◀ בנו את המשחק. הקפידו על עיצוב המשחק, על הוראות מתאימות ועל משך המשחק.

ד. המשחק יוערך הן על ידי המורה והן על ידי תלמידים הכיתה.

◀ יש להציג בפני המורה את המשחק המוגמר עם כל מאגר השאלות שבניתם (כולל ציון שם הלומד אשר הכין כל שאלה).

◀ בכיתה ישחקו חבריכם במשחק שבניתם ויעריכו אותו.

חשוב לזכור - כאשר הכנת המשחק מתבצעת על ידי התלמידים, יש לבנות מחוון מסודר להערכת הפעילות. על מחוונים והערכות נרחיב בהמשך.

כאשר הלומד הוא יוצר המשחק על המורה לדאוג ולנסח באופן ברור את ההנחיות לצורך הכנת המשחק על ידי התלמידים.

לפניכם דוגמא למתן הוראות לתלמידים לצורך הכנת משחק (את הדף ניסחה והכינה היחידה לפיתוח מקצועי של עובדי הוראה באוניברסיטה הפתוחה בשיתוף עם הפיקוח על הוראת מדעי החברה):

מטלה קבוצתית בנושא: למידה (כמובן שניתן ליישם על כל נושא בתכנית הלימודים).

המטרה: בניית משחק לימודי ל-4-5 משתתפים שיכיל 25 שאלות בנושא הנלמד.

בסופו של גיליון זה תמצאו קישורים למאמרים ובעיקר - מגוון אתרים ליצירת משחקים.

לקראת חג הפורים הקרב, מאחלת לכם גם זמן למשחק והנאה. שלכם, דנה.

הנכם מוזמנים לשלוח חומרים, הצעות והארות לצוות תקשוב מדעי החברה

סמדר רהב smadarahav@gmail.com אפרת מעטוף efratmima@gmail.com

מרשימים ביותר. סיור מלמד ומעשיר. גל בניטה (י"ב 5): "היה מדהים להכיר את התרבות של השומרונים, את הדומה והשונה בינינו ☺". תודה רבה על ארגון התחרות והפרס ויישר כוח – אנו נהנינו מהעשייה (הכנת כרזות אורח חיים בריא) וכמובן מהזכייה ותוצאותיה.

זוכים ונהנים

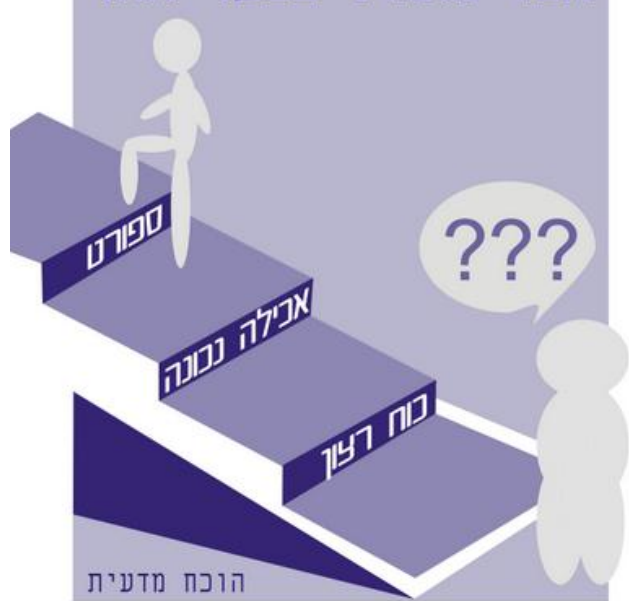
נירה גל מתיכון היובל בהרצליה מספרת על סיור תלמידי סוציולוגיה אצל השומרונים בחולון בחג הסוכות.

בחג סוכות האחרון ערכנו סיור עם תלמידי המגמה אצל השומרונים בחולון. הסיור מומן מכספי הזכייה במקום הראשון בתחרות הכרזות בנושא "אורח חיים בריא ופעיל" תשע"ב. התלמידים והמורים המלווים נהנו מאוד מהסיור.

במהלך הסיור הסביר המדריך המקומי על תולדות העדה, מנהגיה ואמונותיה. התלמידים צפו בסרט על השומרונים, ביקרו בבית הכנסת של העדה השומרונית ואף ביקרו בבתי השומרונים שם ראינו את הסכך המיוחד והמרהיב של הסוכות וכתוביות מהתורה והתפילה בשפה השומרונית, ממוסגרות ותלויות בסלון.

הסיור מעשיר ומלמד, מהנה ומעניין ומומלץ מאד לתלמידי סוציולוגיה. עומר בר (י"ב 5): "קיבלנו הרצאה מרתקת ומעמיקה על השומרונים. עמדנו על השוני שלהם מהיהודים אך למדנו גם על הדמיון שבינינו. מגוון הסוכות היה מרהיב והצורות והצבעים היו

אורח חיים בריא הכל מתחיל בצעד אחד

מתמודדים עם הקונפליקט

עדי פורגאנג, רכז מגמת מדעי החברה ב"אורט רמת יוסף" בבת ים מספר על הפעילות הבין תרבותית, יהודית וערבית, במסגרת לימודי הסוציולוגיה.

בכלל, וככאלו, שגורמים להם לחשוב מחדש על עובדות ועמדות שגיבשו במשך כל חייהם. לרוב, השיח על הנעשה במפגשים אינו מסתיים במפגשים עצמם והצוות החינוכי של בית הספר ממנף את המפגשים לפעילות נוספת בנושא בשיעורי חינוך וכמובן בהמשך הלימודים במגמה.

השנה, הצטרף בית הספר לפיילוט, שיזם הפיקוח על הוראת מדעי החברה, לכתיבת עבודות מחקר משותפות, במסגרת היחידה החמישית, יחד עם תלמידים מבית ספר ערבי ביפו. במסגרת התוכנית, כותבים התלמידים עבודת חקר משותפת במסגרתה הם בוחרים בנושא חקר משותף, כותבים ביחד את הרקע התאורטי ומבצעים את המחקר במשותף. אנו מאמינים כי היכרות אישית זו, סביב כתיבת העבודה, תחזק את ההיכרות בין התלמידים ותאפשר להם קשר בין אישי מתמשך ופעילות משותפת. צוות המגמה רואה חשיבות עליונה ביצירת קשר זה ושמח מאד על האפשרות שניתנה לו לקחת חלק בפיילוט. גם התלמידים, שלהם ניתנה האפשרות לבחור האם הם מעוניינים להשתתף בכתיבה המשותפת, הביעו נכונות לעשות זו וכמעט כולם הצטרפו לפעילות. זאת למרות המורכבות מבחינת כתיבת העבודה ומבחינת ההתמודדות עם הנושא המשותף.

לסיום, אני ממליץ בחום להיכנס וללמוד על [עמותת רעות-סדאקה](#) באתר האינטרנט שלהם וכמובן לקיים סדנאות דומות בקרב מגמות מדעי החברה בבתי ספר נוספים.

בית הספר אורט רמת יוסף, בית הספר למצוינות, ערכים ומנהיגות, דוגל, לצד למידה עיונית ברמה גבוהה, בהתנסות וחווייה אישית. אמונה זו באה לידי ביטוי בפעילות החברתית והקהילתית הענפה הקיימת בבית הספר, ובתכנית החינוך האישי הקיימת בו.

ברוח זו, במסגרת לימודי הסוציולוגיה במגמת מדעי החברה, משתתפים התלמידים בסדנאות ומפגשים בנושאים שונים: מגדר, זהות אישית, משפחות מודרניות ועוד. סדנא מרכזית, הפועלת מזה כארבע שנים, מתקיימת סביב נושא ההיכרות עם קבוצות שונות בחברה הישראלית, על השוויון ועל הפערים בניהן, הנלמד בכתה י'.

התלמידים משתתפים בסדנא שכותרתה – "חלוקת משאבים ואפליה על רקע לאומי – הסכסוך היהודי-ערבי במדינת ישראל". הסדנא מונחית על ידי עמותת "רעות – סדאקה", תנועת נוער המקדמת שותפות נוער ערבי-יהודי. במהלך מפגשי הסדנא התלמידים נחשפים לחייהם המורכבים של הערבים הישראליים, שחלקם חיים לא רחוק מהם, לומדים את ההיסטוריה המורכבת בנושא הקונפליקט ומנסים לחשוב על דרכי התמודדות עם הנושא. הסדנא מזמנת דיון ביקורתי סביב הקונפליקט ומאפשרת מרחב לבירור העמדות האישיות של התלמידים, קוגניטיביות ורגשיות כאחד, ומאין הן מגיעות. החוויה הלימודית והרגשית של התלמידים מעצימה אותם כאנשים וכאזרחים במדינת ישראל וכמובן תורמת ללימודי המגמה.

התלמידים מתארים את המפגשים כמלמדים וכמעשירים באופן משמעותי את ההיכרות שלהם עם הסכסוך בפרט ועם חייהם של הערבים הישראליים

הרצאה סינכרונית בנושא מגדר לרגל יום האישה הבינלאומי

לרגל יום האישה הבינלאומי, תתקיים ביום שלישי, כ"ג אדר, 5.3.13, בין השעות 11:30-12:30, הרצאה סינכרונית בנושא מגדר. את המשדר תפתח מנכ"לית משרד החינוך, הגב' דלית שטאובר.

המפגש יועבר על ידי שירי רזניק, פסיכולוגית חברתית ודוקטורנטית בחוג לתקשורת. אשר תעסוק בנושא אהבה נשית ואהבה גברית בתרבויות שונות – הבדלים בדפוסי הבעת רגשות בקרב גברים ונשים עקב השפעת התרבות.

ההרצאה אשר תתקיים בשיתוף עם מט"ח מיועדת לתלמידי מדעי החברה. במהלך ההרצאה, יוכלו התלמידים להעלות שאלות שונות אודות הנושא.

פרטים לגבי אופן הכניסה למפגש ניתן למצוא במכתב שהופץ על ידי המדריכים [ובפורום](#) [באתר המפמ"ר](#).

תחרות עיצוב כרזה לתלמידי הפסיכולוגיה

בנושא הטיפול של סביבת חיים ירוקה ובריאה

גם השנה ממשיך הפיקוח על הוראת מדעי החברה, את מסורת תחרות הכרזה המוצלחת. השנה, הנושא מתייחס לחשיבות הצורך לשמור ולטפח סביבת חיים ירוקה ובריאה. מטרת התחרות היא לעורר את מודעות התלמידים לשמירה על סביבת חיים בריאה, לצמצום של ההזדמנויות והאפשרויות לזיהום האוויר, המים, האדמה, ומרחב החיים שלנו. הכרזה תהווה תוצר מסכם של תהליך לימודי, חווייתי ויצירתי מתחום הפסיכולוגיה החברתית.

לטובת המורים המנחים, בתאריך 18/2 יתקיים מפגש מקוון אשר יעסוק ביצירת כרזות באמצעות כלים חינוכיים ברשת. לקבלת פרטים על התחרות והמפגש המקוון, היכנסו ל[פורום הפסיכולוגיה](#) באתר המפמ"ר

בעקבות האוצר הסוציולוגי

גם השנה מתמודדות קבוצות שונות של תלמידי סוציולוגיה מרחבי הארץ

בחידון "אוצרות הסוציולוגיה" – אתגר אשר פותח הפיקוח על הוראת מדעי החברה בשיתוף עם דן חמיצר.

השתתפות בחידון מזמנת הטמעת מושגים מתחום הסוציולוגיה תוך העצמת הנושא השנתי – מנהיגות.

משחקי למידה

✓ **למידה באמצעות משחקים** - מאמר העוסק במשחק ומאפייניו, השיקולים בשילוב המשחק הלימודי בהוראה, שיקולי הדעת בפיתוח, עיצוב והפקה של משחק לימודי.

✓ **משחקים דיגיטליים ללמידה** - בתאריך 30/1, התקיים מפגש מקוון בנושא משחקים דיגיטליים ללמידה - אתגרים ודילמות בדרך לשילוב משחקי מחשב בלמידה ובהוראה. מרצים: ד"ר שרית ברזלי ויקי דין. המפגש התקיים במסגרת "שלובים", הרשת החברתית-מקצועית של מכון מופת. המעוניינים מוזמנים לצפות ב**חומרי המפגש** (הקלטה, מצגת, קישורים). מעוניינים להרחיב בנושא? הנכם מוזמנים להצטרף ל**קבוצת הדיון** בנושא שנפתחה בעקבות המפגש.

מעוניינים ליצור משחקים עבור כיתתכם? להציע לתלמידים לבנות משחק כמושימה לסיום הנושא הנלמד? לא צריך להמציא את הגלגל מחדש! ברשת האינטרנט ניתן למצוא יישומים ומאגרי תבניות, באמצעותם תוכלו (אתם ותלמידים) ליצור בקלות משחקים חינוכיים.

✓ **ZONDLE** - אתר ליצירת משחקים לימודיים. מאפשר שיתוף. ניתן להעזר ב**מצגת ההסבר**.

✓ **מחולל תשבצים**

✓ **מחולל תפוזרות**

✓ **מחולל משחק גלה את התמונה**

✓ **מחולל משחק שמור על המיליון**

✓ **מחולל משחק סדר תניירת**

✓ **מחולל משחק סולמות ונחשים** - כניסת עורך

✓ **מחולל פעילויות לימודיות מבוססות QRcode** - להעשרת הלמידה מחוץ לכיתה. מחולל משחקים "חפש את המטמון" לסלולר. מאפשר ליצור משחקי "מרוץ/חפש את המטמון" בין תחנות (פיסיות).

✓ **מתו"ק** - מאגר של תבניות משחק, דוגמאות למשחקים שנבנו על פי תבניות המשחק וקישורים למשחקים דידקטיים ממוחשבים הנמצאים ברשת האינטרנט.

✓ **ארגז הכלים למורה המקוון** - מאגר תבניות משחק בפורמט מצגת.

✓ **תבניות משחק ב-MOODLE** - מורים אשר בבית ספרם פועלת סביבת ה-MOODLE יכולים לעשות שימוש גם בתבניות המשחק המוטמעות בסביבה זו (איש תלוי, תשבץ, סודוקו, סולמות ונחשים ועוד). לצורך כך, ראשית יש לבנות אגרון מונחים (ראו הנחיות ב**קישור**) ולאחר מכן "הוספת פעילות" חדשה ובחירה באחת מתבניות המשחק המוצעות ב-MOODLE. המשחק יתבסס על אגרון המונחים אותו בניתם.

✓ **מורים מציעים** - לאורך השנים הציעו מורים משחקים שונים בהם עשו שימוש בכיתה. חלק מהמשחקים מוצגים בסביבת "פסיכולוגיה לבגרות"

תקשוב על סדר היום פברואר-מרץ 2013

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
17/2 ז' אדר	18/2 ח' אדר מפגש סינכרוני כלים ליצירת כרזות	19	20/2 י' אדר פתיחת השתלמות תקשוב למגזר הערבי	21	22	23
24 י"ד אדר פורים ★	25/2 ט"ו אדר שושן פורים הדרכה בטפסי גוגל במסגרת ההשתלמות המתוקשבת בנושא הוראת עבודת החקר	26	27	28	1	2
3	4	5/3 כ"ג אדר הרצאה סינכרונית לתלמידים בנושא מגדר, לרגל יום האישה הבינלאומי	6/3 כ"ד אדר השתלמות תקשוב למגזר הערבי	7	8	9
10	11/3 כ"ט אדר מפגש סינכרוני למידה שיתופית בסביבת מקוונת	12	13	14	15	16
17	18/3 ז' ניסן יום מרוכז במסגרת השתלמות בנושא המורה המקוון הדרכה באקסל במסגרת ההשתלמות המתוקשבת בנושא הוראת עבודת החקר	19	20	21	22	23

★★פסח – חג האביב

- ★ מגוון כתבות על [פורים](#), [תחפושות](#), [קרנבלים](#) ו**עוד** ב"מסע אחר".
- מאמר על [מסכות: פולחן ושעשועים](#) באתר [כישופים](#): הקדרה המבעבעת של כרמית.
- ★★ כתבה על [השומרונים](#): זבח הפסח בהר [גריזים](#) ב"מסע אחר".